

LNT DAG
3 OKTOBER 2024

Diep tekstbegrip bevorderen?

Tekststructuur als handvat voor informatieve teksten

DR. SUZANNE BOGAERDS-HAZENBERG
leesonderwijs.com | Radboud Universiteit

1

Diep tekstbegrip? Verbanden leggen!

- Informatie-eenheden **binnen** de tekst aan elkaar schakelen (*constructie*)
Help leerlingen de **juiste verbanden** leggen
- Verbanden leggen met kennis **buiten** de tekst in het langetermijngeheugen (*integratie*)
Laat **kennis** systematisch **uitbouwen**

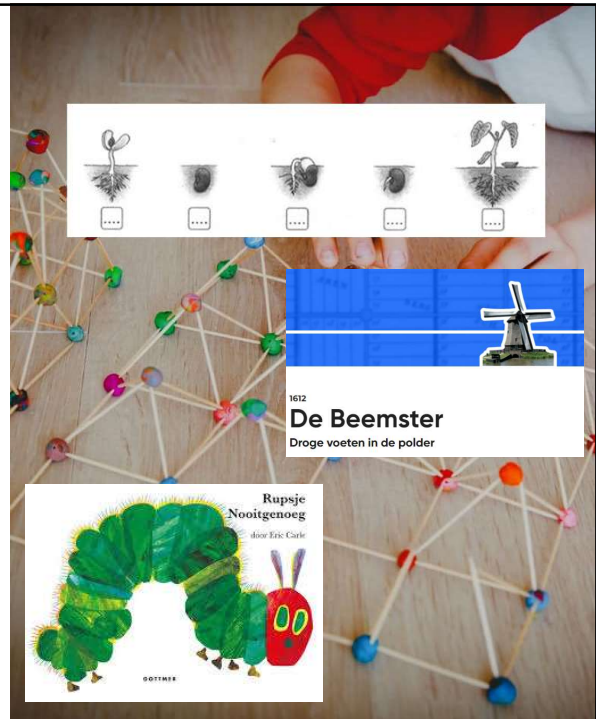

Constructie-Integratie Model (Kintsch, 2013; Kintsch & van Dijk, 1978)

2

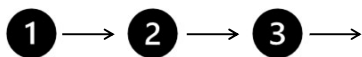
de hamvraag:

*Hoe leren we
leerlingen om wél de
juiste verbanden
leggen bij het lezen?*

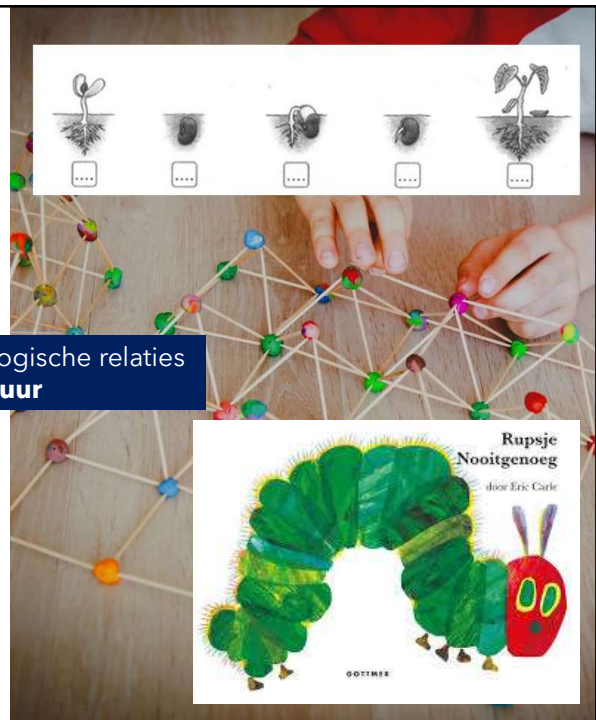
3

De ontkieming begint wanneer de boon water opneemt, vooral door het poortje. Eerst zwellen de zaadlobben op en scheurt de zaadhuid open. Dan begint het kiempje te groeien tot kiemplantje. Na een paar dagen verschijnt er een worteltje dat omlaag groeit op zoek naar water.

Ordering en logische relaties
→ **Tekststructuur**

Op maandag at hij zich door een dikke appel heen. Op dinsdag at hij zich door twee peren heen. Op woensdag door drie pruimen heen (...) Hij bleef twee weken in de cocon zitten. Toen krabbelde hij uit de cocon...

4

Tekststructuur?

Het '**skelet van de tekst**', oftewel:

*de manier waarop ideeën zijn
geordend binnen een tekst,
en de talige middelen die daarbij
gebruikt worden*

(naar Pyle et al., 2017)

Zie hand-out

De Big Five (Meyer, 1975)

Beschrijving

Vergelijking

Chronologie

Oorzaak-gevolg

Probleem-oplossing

5

Tekststructuur en diep tekstbegrip?

Als je de **tekststructuur** herkent, dan...

- ...weet je beter wat voor informatie je kunt verwachten (*voorspellen*)
- ...zie je duidelijker wat de *hoofdpunten* zijn (en wat details zijn)
- ...snap je hoe informatie aan elkaar geschakeld is (*welke verbanden*)
- ...kun je *leesstrategieën* beter afstemmen op de tekst
- ...heb je een handvat om ook zelf heldere teksten te *schrijven*

Bogaerds-Hazenbergh et al., 2021; Hebert et al., 2016; Kooiker-den Boer et al., 2023; Pyle et al., 2017; Strong, 2020

6

Kerndoelen en tekststructuur

- 2 Taalontwikkeling in de andere leergebieden: kun je stimuleren door kennis over **tekststructuur**
- 6 Schrijven om te komen tot kennisopbouw of begrip: **ordenen of structureren** van kennis in tekst of visuele vorm
- 8 Informatie verwerken uit verschillende bronnen in een tekst: formuleren van een **gestructureerde tekst**

7

VOORBEELD *Kwaliteitsvolle instructie*

Selecteer een informatieve tekst met **duidelijke samenhang en structuur**

- Bijv. *Van boon tot chocola*

Stel **inhoudelijke leesdoelen** op en koppel deze aan een **leesvaardigheidsdoel**

- *Je weet in welke stappen chocola gemaakt wordt van cacaobonen*
- *Je weet hoe je de stappen in een procestekst kunt herkennen en visualiseren*

Model je **denkproces** en **visualiseer** de tekst in een schema

- *Stroomschema invullen bij tekst over chocolade*

Koppel hier een betekenisvolle taak aan (bijv. schrijven, spreken, onthouden, hands-on, ...)

Bogaerds-Hazenberg, 2023

8

Welke teksten zijn geschikt?

Zie ook middagssessie:
Hilde Kooiker

Teksten met samenhang!

Zie www.leesonderwijs.com

Overige inspiratiebronnen

- Houd je ogen open: AH-magazine
- Nieuwsbegrip databankfunctie
- Rijke Teksten (www.rijketeksten.org)

9

7 Voor het oprapen

Een doorbraak! De Vereniging Koffiecapsule Recycling Nederland (KCR-NL), waarin naast Ahold Delhaize Coffee Company nog acht partijen zitten, hebben investert fors om (veel meer) koffiecapsules te kunnen recycleren.

Wat is het belangrijkste doel van de Vereniging Koffiecapsule Recycling Nederland (KCR-NL)? Dit is het recycleren van koffiecapsules in Nederland. Het is een belangrijk doel. De Vereniging streeft ernaar om de recyclingpercentages van aluminium capsules te verhogen van 25% naar 75% en van plastic capsules van 5% naar 50% in 2025.

Hoe draagt KCR-NL bij aan de duurzaamheid van koffiecapsules? Nu nog verduurt 75% van de gebruikte koffiecapsules bij het roosteren, wat een gemiddeld kilo is voor het gebruik van waardevolle grondstoffen. KCR-NL investeert in onderzoek bij afvalverwerkers, die koffiecapsules voor recycling uit het restafval halen. Dit maakt het mogelijk om zowel aluminium als plastic capsules op een verantwoorde manier te recycleren, waardoor de grondstoffen opnieuw gebruikt kunnen worden en de circulaire omloop van de sector wordt geïmplementeerd.

Perla Superiora Finest intenso lungo

Kruisige mixage met bonen van andere roosters en donker fruit, versmaakt van 100% onbehandelde, Rainforest Alliance gecertificeerd.

Welke rol spelen afvalverwerkers in het initiatief van KCR-NL? Ze zijn cruciaal, want zij zijn het die de technologieën voor sortering van koffiecapsules ontwikkelen én implementeren. Orma is een voorloper op dit gebied en de eerste afvalverwerker waarmee KCR-NL samenwerkt. Daarnaast meer afvalverwerkers zijn ontstaan, zoals Attero, HVC en AEB, zullen de recyclingdoelstellingen sneller worden bereikt.

8 Donker vs. licht

Meest onderschat door koffiekopers: hun eigen smaakvoorkeur. Let daarom op de intensiteit waarmee de koffie die je koopt is gebrand. Licht, medium en donk zijn de termen die je op verpakkingen aantreft.

1. Branden (roosting of roosteren) is het broostellen van de (nieuwe) smokkele, vranje groene koffiebonen aan hoge temperaturen. Hierdoor worden de unieke smaken van de bonen geïmproviseerd ontwikkeld.

2. Koffiebranders gebruiken zegenasme brandprofielen (maak verschillende don die drie in het intro genoemde trouwens). Je komt wel eens de termen French roast en Italian roast tegen. Dit zijn heel donker gebrande koffies. Ze leveren zeer pittige bakkies op.

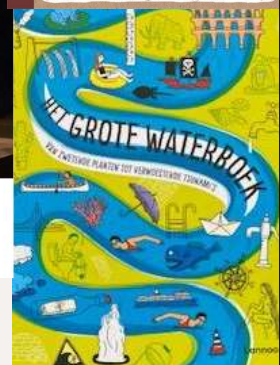
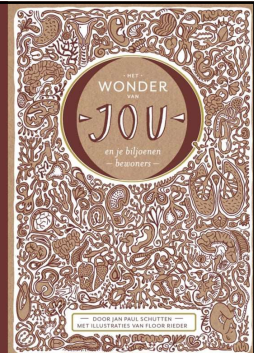
3. Donker gebrande bonen gaan na vertoep van tijd glansen, omdat vetten naar de buitenkant van de bonen gaan. De smook is intens, soms licht rokerig en iets bitterder dan bij licht en medium roasts. De koffies die je ermee maakt hebben body en pit. Ze doen het goed in combinatie met melk.

4. Licht roasts worden dikwijls gebruikt om de smakenmerken van bonen uit bepaalde regio's (origins) of één regio (single-origin) subtiel uit te lichten. Licht geroosterde bonen zijn zachter van structuur en ze glansen minder dan donker gebrande bonen, omdat de oliën zijn behouden door de kortere branding op lagere temperatuur. Je maakt er een complex, milde, zacht zoete en meestal wat fruitigere koffie mee.

5. Hoe donkerder de branding van de bonen, des te minder (!) cafeïne die koffie bevat. Het tegenovergestelde wordt meestal gedacht.

10

Rijke teksten: wijs benutten

Trix: van losse botjes tot pronkstuk

11

Niet winkelen maar bouwen!

Lees langere tijd over kennisrijke thema's
(met **kwaliteitsvolle** teksten)

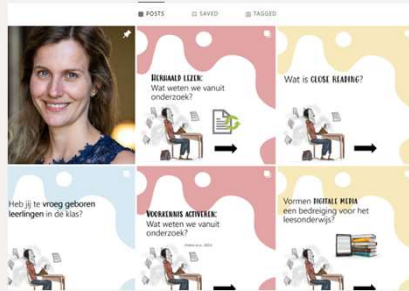
Help leerlingen om verbanden leggen bij het lezen
(met behulp van tekststructuur)

Laat leerlingen over teksten schrijven en spreken
(tekststructuur als bouwplan, graphic organizers, ...)

12

Meer inspiratie? Op de hoogte blijven?

@leesonderwijs Instagram
www.leesonderwijs.com

DANK AAN HUB VAN DEN BERGH & JACQUELINE EVERS